

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De trinitate

Augustinus, Aurelius

[Freiburg im Breisgau], 1494

[Liber VIII]

[urn:nbn:de:bsz:31-313432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313432)

facerent dii: aut ad imaginē et similitudinē deoy
sed ut facerēt pater et filius et spūsanctus ad ima-
ginem patris et filij et spūsancti: ut subsisteret
hō imago dei. De^o autē trinitas. Sed quia nō
omino equalis fiebat illa imago dei: tanq̄ non
ab illo nata: sed ab eo creata. Huius rei signifi-
cande causa ita imago est: ut ad imaginē sit i-
non equatur paritate. s̄ quadā similitudine ac-
cedit. Hō em̄ locoꝝ interuallis: s̄ similitudine ac-
cedit ad deū: et dissimilitudine receditur ab eo.
Sunt em̄ qui ita distinguunt. ut imaginē ve-
lint esse filiū: hōiem vero non imaginē: s̄ ad
imaginē. Reuellit autē eos ap̄s dicens. Vir q̄
dem non debet velare caput: cum sit imago et
gloria dei. Non dixit ad imaginē: sed imago.
Que tñ imago cū alibi d̄: Ad imaginem. non
quasi ad filiū d̄: que imago equalis est patri.
alioquin non diceret ad imaginē n̄ f̄. Quō
enim nostram cū filius solius patris: imago sit
Sed ppter imparem ut diximus similitudinē
dictus est homo ad imaginem: et ideo n̄ f̄ am̄
imago trinitatis esset homo: non trinitati eā.
lis sicut filius patri: sed accedens ut dictum ē
quadā similitudine: sicut in distantibus signi-
ficatur quedam vicinitas: non loci: sed cuius-
dam imitationis. Ad hoc enim eis d̄: Refor-
mamini in nouitate mentis vestre. Quibus
item dicit. Estote itaq̄ imitatores dei sicut fi-
lij carissimi. Nou enim homini dicitur. Qui
renouatur in agnitionem dei. scdm imaginē
eius qui creauit euz. Aut si iam placet. ppter
disputandi necessitatem: etiam exceptis no-
minibus relatiuis pluralem numerum admit-
tere. vel vno nomine respondeat. euz querit
quid tria: et dicere tres substantias: siue tres
personas: nulle moles aut interualla cogiten-
tur. nulla distantia quātulecunq̄ dissimilitu-
dinis: aut ut intelligatur aliud alio vel paulo
minus quocunq̄ modo minus esse aliud alio
potest: ut neq̄ personarū sit confusio: nec talis
distinctio qua sit impar aliquid. Quod si intel-
lectu capi non potest: fide teneatur: donec il-
lucescat in cordibus ille: qui ait per prophetā
Nisi credideritis non intelligeris.

Explicit liber septimus.

Incipiunt capitula libri octauī.

- i De indifferenti magnitudine trinita-
tis: in qua non est plus ip̄a trinitas si-
mul q̄ singula q̄q̄ persona
ii De essentia veritatis que ē trinitas
deus: nihil corporeū neq̄ mutabile
debeat cogitari.
iii De vero et summo et vno bono.
iiii De dilectione in deū per fidem.

- v De sacramento incarnationis dñi: et sal-
uatoris nostri iesu xpi.
vi Quid in sc̄tis q̄s nō vidim⁹ diligamus
vii De vera dilectione.
viii Qui fratrem diligit deum diligit. q̄
amat et ip̄am dilectionem que ex dō
et deus est
ix De ea forma qua diligitur iustus. di-
ligatur deus: q̄ nō pot̄ ea q̄ dilectōz
excitat forma non diligit: eademq̄ ē
deus: quia deus caritas est
x De amate et qd̄ amatur et amore.
Aurelij augustini penium in librū octauū
Itinus alibi ea dici proprie i illa
trinitate distincte ad singulas p-
sonas pertinētia. que relatiue di-
cuntur ad inuicem: sicut pater et
filius et vtriusq̄ donum spiritus sanctus. Non
enim pater trinitas. aut filius trinitas. aut tri-
nitas donum. Q̄ vero ad se dicuntur singuli
non dici pluraliter tres. sed vnā ip̄am trinita-
tem. sicut deus pater: deus filius: de^o spūsan-
ctus. Et dñs pater: dñs filius: dñs spūsanct⁹.
Et omnipotens pater. omnipotens filius: om̄potēs
spūsanctus. Nec tñ tres dii. aut tres domini:
aut tres omnipotentes. Sed vnus deus: dñs: om̄-
potens: ip̄a trinitas. et quicqd̄ aliud. non ad in-
uicē relatiue: sed ad se singuli dicunt. hoc ei
s̄m̄ essentiam dicunt: q̄ hoc est ibi esse. q̄ ma-
gnum esse: q̄ bonum esse: q̄ sapientem esse. et
quicquid aliud ad se vnaqueq̄ ibi persona v̄l
ip̄a trinitas dicitur. Ideoq̄ dici tres psonas.
vel tres substantias: non ut aliqua intelligat
diuersitas essentie: sed ut vel vno aliquo vo-
cabulo responderi possit: cum dicitur qd̄ tres
vel quid tria: tanq̄ esse equalitatem i ea tri-
nitate: ut nō solum pater non sit maior q̄ fili⁹
quod attinet ad diuinitatem. sed nec pater et
filius simul maius aliquid sint q̄ spūsanctus.
aut singula queq̄ persona. quelibet trū: min⁹
aliquid sit q̄ ip̄a trinitas: Dicta sunt hec: et si
sepius versando repetantur: familiarius qui-
dem innotescunt. Sed et modus aliq̄s adhibē-
dus est: deoq̄ supplicandum deuotissima pie-
tate: ut intellectum aperiat: et studium contē-
tionis assumat: quo possit mente cerni essen-
tia veritatis: sine vlla mole: sine vlla mobilitate.
Hunc itaq̄ inquantū ipse adiuuat creator
mire misericors: attendamus hec que modo
tam interiora q̄ superiora tractabimus. cum
sit eadem seruata illa regula: ut quod intel-
lectui nostro non dum eluxerit: a firmitate fidei
non dimittatur.

Liber

De indifferenti magnitudine trinitatis in
q̄ nō est plus ip̄a trinitas siml̄q̄ singula queq̄
persona.

Capitulum I.

Dicimus em̄ nō esse in hac trinitate
maius aliquid duas aut tres p
sonas q̄ vn̄a earum: qd̄ non capit
consuetudo carnalis: nō ob aliud
nisi qz vera que creata sunt sentiri potest: ve
ritatem aut̄ ip̄am qua creata sunt non potest
intueri. It̄a si posset: nullo mō esset lux ista cor
porea manifestior q̄ hoc quod dixim⁹. In sub
stantia quippe veritatis: qm̄ sola vera est: non
est maior aliqua: nisi que verius est. Quicqd̄
aut̄ intelligibile atq̄ incōmutabile ē: non aliō
alio verius est: qz eque incōmutabiliter eter
num ē. Nec qd̄ ibi magnū dicitur: aliunde ma
gnum est: q̄ eo qd̄ vere est. Quapropter vbi
magnitudo ip̄a veritas est: quicquid plus ha
bet magnitudinis: necesse est vt plus habeat
veritatis. Quicquid ergo plus veritatis non
habet: non habet pl⁹ etiā magnitudinis. Por
ro quicquid plus habet veritatis: p̄fecto ve
rius est: sicut maius est quod plus habet ma
gnitudinis: hoc ergo ibi est maius qd̄ verius.
Non aut̄ verius ē pater ⁊ filius simul: q̄ singu
lus pater: aut singulus filius. Non igiṛ maius
aliqd̄ vtrūq̄ simul: q̄ singulum eorū. Et qm̄
eque vere est etiā sp̄s sanctus: nec pater ⁊ fi
lius simul: maius aliquid est q̄ ip̄e: qz nec ve
rius est. Pater quoq̄ ⁊ sp̄s sanctus siml̄: qm̄
veritate non superant filium. Non em̄ verius
sunt: nec magnitudine superant. Atq̄ ita fili⁹
⁊ sp̄s sanctus simul: tam magnū aliquid sunt
q̄ pater solus: qz tam vere sunt. Sic ⁊ ip̄a tri
nitas tam magnū est: q̄ vnaqueq̄ ibi p̄sona.
Non em̄ ibi maior est: que verior non est: vbi
est ip̄a veritas magnitudo. Quia in essentia
veritatis: hoc est vey esse qd̄ est esse: ⁊ hoc est
esse qd̄ est magnū esse: hoc ergo magnum eē:
qd̄ vey esse. Qd̄ igitur ibi eque verū est: etiā
eque magnum sit: necesse est.

De essentia veritatis que ē trinitas de⁹
nihil corporeum neq̄ mutabile debeat cogi
tari.

Capitulum II.

In corporibus aut̄ fieri pōt: vt eque
verum sit hoc aurū atq̄ illud: s̄ mai⁹
hoc sit q̄ illud: qz non eadem ibi est
magnitudo que veritas. Aliudq̄ illi est aurū
esse: aliud magnum eē. Sic ⁊ in animi natura
fm̄ q̄ d̄: magnus animus: nō fm̄ hoc dicit̄ ve
rus animus. Animū em̄ verum habet etiam
q̄ non ē magnanimus: qm̄ quidem corporis et
animi eēntia: non est ip̄i⁹ veritatis essentia: si
cut ē trinitas de⁹ vn̄: sol⁹: magn⁹: ver⁹: verax

veritas. Quē si cogitare conamur quantum
finit ⁊ donat: null⁹ cogiteretur per locoz spacia
tractus aut cōplexus: quasi trium corporum
nulla cōpago iuncture: sicut tricor̄pem geryo
nē fabule ferunt: s̄ quicqd̄ aīo tale occurrerit:
vt maius sit in tribus q̄ in singulis minusq̄ in
vno q̄ in duob⁹: sine vlla dubitatōne respuaṫ
Ita em̄ respuit esse corporeū. In spiritalibus
aut̄: oē mutabile qd̄ occurrerit non putes de⁹.
Nō em̄ parue noticie ps̄ est: cū de p̄fando isto
in illam sūmitatē respiramus: si aīq̄ scire pos
sumus qd̄ sit deus: possumus iā scire qd̄ non
sit. Nō est em̄ certe nec terra: nec celū: nec q̄si
terra ⁊ celū: nec tale aliqd̄ quale videmus in
celo: nec qc̄quid tale nō videmus: ⁊ est fortal
sis in celo. Nec si augeas imaginatione cogi
tationis lucē solis quantum potes: siue quo sit
maior: siue quo sit clarior: milies t̄m̄: aut innu
merabiliter: neq̄ h̄ ē de⁹. Nec sicut cogitant̄
angeli mūdi sp̄s celestia corpa inspirantes: at
q̄ ad arbitriū q̄ seruiūt deo nutantes atq̄ ver
fantes: nec si oēs cū sint milia milia in vnū col
lati: vnus fiant: nec tale aliqd̄ deus est. Nec si
eodē sp̄s sine corporib⁹ cogites: qd̄ quidem
carnali cogitationi difficillimū est. Ecce vide
si potes. Quia p̄grauata corpe qd̄ corūp̄tur
⁊ onusta terrenis cogitationib⁹ multis ⁊ va
rijs: ecce vides si potes: de⁹ veritas est. Hoc ei
scriptum est. Quā deus lux est: nō quomō istū
oculi vidēt: s̄ quō videt cor: cū audit veritas ē
Nōli q̄rere quid sit veritas: statim em̄ se oppo
nunt caligines imaginū corporalium: ⁊ nubila
phantasmātū: ⁊ prurbabūt serenitatē: q̄ p̄mo
ictu diluxit tibi: cū dicerē veritas. Ecce in ip̄o
p̄mo ictu: quo velut coruscatione p̄stringeris:
cū d̄: veritas. Ahane si potes: s̄ nō potest. Re
laberis in ista solita atq̄ terrena. Quo tandē
pōdere q̄so relaberis nisi sordidū tractax̄ cu
piditatis visco ⁊ pegrinatōis erroribus.

De vero sūmo ⁊ vno bono. Capitulum III.

Ecce iterū vide si potes. Non amas
certe nisi bonū: qz bona est terra al
titudine montū ⁊ tēperamento col
liū: ⁊ planitie t̄p̄oz: ⁊ bonū p̄diū: amenum ⁊
fertile: ⁊ bona domus parib⁹ mēbris disposita
⁊ ampla: ⁊ lucida: ⁊ bona aialia aiata corpa: ⁊
bonus aer modestus ⁊ salubris: ⁊ bon⁹ cibus
suauis atq̄ aptus valitudini: ⁊ bona valitudo
sine dolorib⁹ ⁊ lassitudine: ⁊ bona facies hoīs
dimēsa parit̄ ⁊ affecta hilarit̄: ⁊ luculenter co
lorata: Et bon⁹ anim⁹ amici p̄sentis d̄ dulce
dine ⁊ amoris fide. Et bon⁹ vir iustus: ⁊ bone
diuitie: qz facile expediunt. Et bonus celū cū
sole ⁊ luna ⁊ stellis suis. Et boni angeli sancti

Job 1

obedientia. Et bona locutio suauit docens: et congruent monēs audientē. Et bonū carmē: canoꝝ numeris: et sententijs graue. Quid plura et plura. Bonū hoc et bonū illud. Tolle hoc et illud. et vide ipm bonū si potes. ita deū videb. Nō alio bono bonū: s̄ bonū oīs boni. Neq; ei in his oīb⁹ bonis vel q̄ cōmemorauit. vel que alia cernunt siue cogitant: diceremus aliud alio meli⁹ cū vere iudicam⁹: nisi esset nob̄ im- p̄ssa notio ipius boni. s̄m q̄ et pbarem⁹ aliqd. et aliud alij p̄poneremus. Sic amādu⁹ de⁹: non hoc et illud bonū: s̄ ipm bonū. Querendū em̄ bonū aīe: nō cui supuoliter iudicādo. s̄ cui be- reat amādo. Et qd̄ h̄ nisi de⁹. Nō bon⁹ anim⁹ aut bonus angel⁹: aut bonū celū: s̄ bonū bo- nū. Sic em̄ forte facili⁹ aduertit. qd̄ velim di- cere. Lū em̄ audio (verbi gr̄a) q̄ d̄r anim⁹ bo- nus: sicut duo verba sunt. ita ex eis verb̄ duo quedā intelligo. Aliud quo anim⁹ est: aliud q̄ bonus. Et quidē vt animus esset: nō egit ipse aliquid. Nō em̄ iā erat: qui ageret vt esset. Et aut sit bonus anim⁹. video agendū esse volū- tate: nō q̄ idiipm quo anim⁹ est. nō est aliquid boni. Nā vñ iā d̄r et verissime dicit corpore me- lior. sed ideo nondū dicitur bonus animus qz restat ei actio voluntatis. qua sit p̄stator. quā si neglexerit. iure culpā: recteq; d̄r nō bonus animus. Distat em̄ ab eo qui hoc agit. Et q̄ ille laudabilis. p̄fecto iste qui hoc non agit vi- tupabilis est. Lū vero agit hoc studio: et sit bo- nus animus. nisi se ad aliqd̄ conuertat qd̄ ipse nō est. non p̄t hoc assequi. Quo se aut cōuer- tit vt fiat bonus anim⁹. nisi ad bonū. cum hoc amat et appetit. et adipiscit. Tñ si rursus se auer- tar: fiatq; nō bonus: hoc ip̄o q̄ se auertit a bo- no: nisi maneat in se illud bonū vñ se auertit. nō est quo se iterū si voluerit em̄dare cōuer- tar. Quapropter nulla essent mutabilia bona nisi esset incōmutabile bonū. Lū itaq; audis bonū hoc et bonū illud. que p̄t alias dici etiā nō bona: si potueris sine illis q̄ participatione boni bona sunt: p̄spicere ipm bonū. cui⁹ p̄tici- patōe bona sunt. simul em̄ et ipm intelligis cu⁹ audis hoc aut illud bonū. Si q̄ potueris. illis detractis p̄ seipm p̄spicere bonum. p̄spexeris deū. Et si amore inheseris: cōtinuo beatifica- beris. P̄deat aut cū alia nō amentur: nisi qz bona sunt. eis inherendo nō amare bonū ip̄z vnde bona sunt. Illud etiā quod animus tñ qz est animus: etiā nō dum eo mō bonus quo se conuertit ad incōmutabile bonū. sed vt di- xi tñ animus. cū ita nobis placet vt eum om̄i etiā luci corporee cū bene intelligimus p̄fer- ramus. non in seip̄o nobis placet. sed in illa ar-

te qua factus est. Inde em̄ approbat fact⁹ vbi videtur fuisse faciendus: hec est veritas: et sim- plex bonū. Non em̄ est aliud aliquid q̄ ipm bonū: ac per hoc etiā summū bonū. Non enīz minui vel augeri bonus potest: nisi qd̄ ex alio bono bonum est. Ad hoc se igitur anim⁹ con- uertit vt bonus sit. a quo habet vt animus sit. Tunc ergo voluntas nature cōgruit vt p̄ficia- tur in bono animus. cū illud bonum diligitur cōuersione voluntatis: vñ est et illud quod nō amittitur: nec auersione voluntatis. Auertē- do em̄ sese a sūmo bono. amittit animus vt sit bonus animus. non aut amittit vt sit animus cum et hoc iā bonum sit corpore melius. hoc q̄ amittit voluntas: quod voluntas adipiscitur. Jam em̄ erat animus qui cōuerti ad id vellet a quo erat. Qui aut vellet esse aīq; esset. non dum erat. et hoc est bonū nostrum. vbi videm⁹ vt rum esse debuerit aut debeat quicquid esse debuisset: aut debere comprehendimus. et vbi videmus esse non potuisse nisi esse debuisset. quicquid etiā quō esse debuerit cōprehendi- mus. Hoc ergo bonum non longe positum ē. Act. 17. ab vnoquoq; nostrum. In illo enim viuimus mouemur et sumus.

De dilectione in deū per fidē. Caplm. III.
Ed dilectione standum est ad illud. et inherendū illi: vt presente perfru- amur a quo sumus. quo absente nec 2. Cor. 5 esse possumus. Lū em̄ p̄ fidem adhuc ambula- mus: non per speciē. nondū vtiq; videm⁹ deū sicut idem ait. facie ad faciem. quē tñ nisi nūc iā diligam⁹. nunq; videbimus. Sed qd̄ diligit qd̄ ignorat. Sciri em̄ aliquid et non diligi p̄t. Diligi at qd̄ nescit. q̄ro vtz possit. qz si nō p̄t nō diligit deū aīq; sciat. Et qd̄ ē deū scire. nisi eū mēte p̄spicere. firmeq; p̄cipere. Nō ei corpus est vt cerneis oculis inquireat. Sed et p̄tūq; valeam⁹ p̄spicere atq; p̄cipere deū. sic p̄spici et 1. Thim. 5. p̄cipi p̄t. qd̄ deū videbūt. nisi p̄ fidē diligat. non poterit cor mūdari. q̄ ad eū videndū sit aptū et idoneū. Tñ sunt em̄ illa tria p̄p̄ q̄ iā oēdi- ficāda. oīm diuinoꝝ libroꝝ machinamēta con- surgūt: fides: spes: caritas. nisi in aīo credēte qd̄ nō dū videt. et sperate atq; amate qd̄ credit amat q̄ et qd̄ ignorat. s̄ tñ credit. Nimirū at ca- uendū ē. ne credēs animus id qd̄ nō videt fin- gat sibi aliqd̄ qd̄ nō ē. et speret diligatq; qd̄ fal- sū ē. Qd̄ si sit. nō erit caritas de corde puro et 1. Thim. 5. p̄scia bona. et fide non ficta. q̄ finis p̄cepti ē. sic ap̄s dicit. Recesse est aurem cū aliqua cor- poralis lecta vel audita que non vidimus. cre- dimus. fingat sibi aliquid animus in linea- mentis formisq; corporum: sicut occurrerit

Liber

cogitanti: quod aut verum non sit: aut etiam si verū est quod rarissime potest accidere: nō hoc tamen fide vt teneamus quicq̃ prodest: sed aliud aliquid vtile: quod per hoc insinuat. Quis enim legentium vel audientium q̃ scripsit apostolus paulus: ṽl que d̃ illo scripta sūt non fingat animo: et ip̃ius apostoli faciem: et omnium quoz̃ ibi noīa commemorantur. Et cum in tanta hominuz̃ multitudine quib̃ ille littere notescunt: alius aliter lineamēta figuramq̃ illorum corporoz̃ cogitet: vtiq̃ incertuz̃ est. Neq̃ ibi occupatur fides nostra: qua facie corporis fuerint illi homines: sed tantuz̃ quia per dei gratiam ita vixerunt: et ea gesserunt q̃ scriptura illa testatur: hoc et vtile est credere: et non desperandum: et appetendum. Nam et ip̃ius dñi facies carnis: innumerabilium cogitationum diuersitate variatur et fingitur: que tamen vna erat: quecunq̃ erat. Neq̃ em̃ in fide nra quam de dño Jesu xp̃o habemus: illud salubre est qd̃ sibi anim̃ fingit: longe fortasse aliter q̃ res se habet. Sed illd̃ qd̃ fm̃ sp̃em de hoīe cogitam̃: habem̃ em̃ q̃si regulariter infixam hūane nature noticiā: fm̃ quā q̃cqd̃ tale aspicimus: statim hoīem esse cognoscimus vel hominis formam.

De sacramēto incarnationis dñi et saluatoris nri iesu xp̃i. Caplin. V.

Secundū hanc noticiā cogitatō nra informatur: cum credim̃ pro nobis deū hoīem factū: ad humilitatis exemplum: et ad demonstrandam erga nos dilectionem dei. Hoc enim nobis prodest credere et firmum atq̃ inconcussuz̃ corde retinere: scilicet humilitatem qua natus est deus ex femina: et a mortalibus per tantas contumelias ductus ad mortem: summum esse medicamentum: quo superbie nostre sanaretur tumor: et altum sacramentum quo peccati vinculi solueret. Sic et virtutē miraculoz̃ ip̃i et resurrectionis ei: quā nouimus qd̃ sit omnipotentia de omnipotenti deo credimus: et fm̃ species et genera rerum vel natura insita: vel experientia collecta: d̃ factis huiusmodi cogitamus: vt nō ficta sit fides nra: Neq̃ ei nouim̃ facie virginis marie: ex q̃ ille a viro itacta: neq̃ in ip̃o ptu corrupta mirabilis nat̃ ē. Neq̃ q̃ mēbro rū linamētis fuerit lazarus: nec bethaniā: nec sepulcrū: lapidēq̃ illū quē remoueri iussit euz̃ cū resuscitaret vidimus: nec monumentum nouū excisum ī petra vnde ip̃e resurrexit: nec montem oliueti vnde ascendit in celū. Neq̃ oīno scimus quicunq̃ ista non vidim̃: an ita sint vt ea cogitam̃: imo vero probabilius exi-

Job. ii.

Mat. 27

stimamus non esse ita. Namq̃ cū alicuius facies vel loci vel hoīs: vel cuiuslibet corp̃is eadē occurrerit oculis nris q̃ occurrebat aīo: cū eā p̃usq̃ videremus cogitabamus: nō p̃uo miraculo mouemur. Ita raro et pene nunq̃ accidit et tñ ea firmissime credimus: qz̃ fm̃ sp̃alem generalemq̃ noticiā q̃ certa nobis est cogitamus. Credimus em̃ dñm iesum xp̃m natū de virgine q̃ maria vocabat̃. Quid sit aut̃ virgo et qd̃ sit nasci: et qd̃ sit nomen: p̃p̃iū non credimus: sed p̃orsus nouimus. Vtrū autem illa facies marie fuerit que occurrit aīo cū ista loquimur aut recordamur: nec nouimus oīno: nec credimus. Itaq̃ hic salua fide licet dicere: forte talem habebat faciem: forte non talē forte aut̃ de ṽgine natus est xp̃s: nemo salua fide xp̃ina dixerit. Nobrem quā trinitas: et trinitatem et equalitatem et vnitatem q̃tum datur intelligere cupimus: p̃us autem q̃ intelligamus credere debemus: vigilandum nobis ē: ne ficta sit fides nostra. Eadem quippe trinitate fruendum est: vt beate viuamus. Si autē falsum de illa crediderim̃: inanis erit spes: et non casta caritas. Quō igitur eam trinitatez̃ quam non nouimus: credendo diligim̃? An fm̃ sp̃alem generalemve noticiam fm̃ quā diligimus apostolū Paulū. Qui etiam si nō ea facie fuit que nobis occurrit de illo cogitantibus: et hoc penitus ignoramus: nouimus tamen quid sit homo. Est em̃ longe non eamus hoc sumus: id est homo: et illū hoc fuisse: et animam eius corp̃i copulatam mortaliter vixisse manifestū est. Hoc ergo de illo credimus quod inuenimus in nobis: iuxta speciem vel genus quo humana omnis natura pariter cōtinetur. Quid igitur de illa excellentia trinitatis siue specialiter siue generaliter nouim̃: quasi multe sint trinitates: quarum aliquas experti sumus: vt per regulam similitudinis impressam vel specialem vel generalem noticiam: illam quoq̃ talem esse credamus: atq̃ ita rem quam credimus et nondum nouim̃: ex paritate rei quam nouimus diligamus. Quod vtiq̃ non ita est. An quemadmodum diligimus in domino Jesu christo q̃ resurrexit a mortuis: q̃uis inde neminez̃ vnq̃ resurrexisse viderimus. Ita trinitatem quam non videmus: et qualem nullam vnq̃ vidimus possumus credendo diligere. Sed quid sit mori: et quid sit viuere: vtiq̃ scimus: quia et viuim̃: et mortuos ac morientes aliquando vidim̃: et experti sumus. Quid est autem aliud resurgere: nisi reuiuiscere: id est ex morte ad vitam redire. Lum ergo dicimus et credimus

esse trinitatē nouim⁹ qd sit trinitas quia nouimus quid sint tria sed non hęc diligimus Nam id vbi volumus facile habem⁹: vt alia omittā: vel micando digitis tribus: an vero diligimus: nō q omnis trinitas: s; q trinitas deus: hoc ę diligimus in trinitate: qd de⁹ ē sed deū nullū aliū vidimus aut nouimus: q; vnus est deus: ille solus quē nōdum vidim⁹: 7 credēdo diligimus. Sed ex qua rerū notarum similitudine vel cōparatione credam⁹: qd etiā nōdū notū deū diligamus: h; querit. Quid in sanctis q; nō vidim⁹ diligam⁹? Edi ergo mecū: 7 La. VI consideremus cur diligamus apostolum. Aliquid nam ppter humanam speciem quā notissimā habemus: eo q credimus eum hoīem fuisse: Nō vtiq; Alio: qn nūc nō est quē diligam⁹: qn qdem hō ille tam nō est. Nā em̄ eius a corpore separata ē. S; id qd in illo amamus: etiā nūc viuere credimus. Amamus em̄ animū iustū. Ex qua ergo generali aut speciali regula: nisi quia sciimus: 7 qd sit anim⁹: 7 qd sit iustus? Et anim⁹ quidem qd sit: nō incongrue nos dicim⁹ id nosse: q; 7 nos habem⁹ animū. Neq; em̄ vti q oculis vidimus: 7 ex similitudine visorū pluriū: notionē generalē specialemve pcepimus. sed potius vt dixi. quia 7 nos habem⁹. Quid em̄ tam intime scitur. seq; ipm̄ eē sentit. q; id quo etiā cetera sentiunt. id est ipse animus. Nam 7 mot⁹ corporū qbus; ppter nos alios viuere sentimus. ex nostra similitudine agnoscim⁹. quia 7 nos ita mouemus corpus viuendo. sicut illa corpora moueri aduertimus. Neq; em̄ cum corpus viuū mouetur. apitur vlla via oculis nostris ad vidēdū animū. rem scz que oculis videri nō pōt. sed illi molī aliqd in esse sentim⁹ quale nob̄ inest ad mouendum similiter molē nostrā: quod est vita 7 anima. Neq; em̄ quasi humane prudentie rōnisq; ppiū est. Et bestie q;pe sentiunt viuere: nō tm̄ seipsas. sed etiam seinuicem atq; alterutrū 7 nosipfos. Nec aias nostras vident. s; ex moribus corporis. idq; statī 7 facillime quadā cōspiratiōe naturali: Animum igitur cuiuslibet ex nostro nouimus. 7 ex nostro credimus quem nouimus. Non em̄ tm̄ sentim⁹ aim̄ s; etiā scire possum⁹ qd sit aim⁹. cōsideratiōe nri. habem⁹ em̄ aim̄. S; qd sit iustus vñ nouim⁹. Dixeram⁹ em̄ nos aplm̄ nō alia cā diligere nisi q sit iustus aim⁹. Nouimus ę 7 qd sit iust⁹: sic qd anim⁹. s; quid sit animus vt dictū est nouim⁹ ex nobis inest ei animus nobis. quid aut sit iustus vñ nouimus. si

iusti nō sumus. Si nemo nouit qd sit iustus nisi q iustus ē: nemo diligit iustū nisi iust⁹. Nemo em̄ potest diligere quem iustum esse credit ob h; ipm̄. q; iustū esse credit si qd sit iustus ignorat. Scdm̄ qd supius demonstraui⁹ neminē dilige qd credit 7 nō videt: nisi ex aliqua regula noticie generalis siue spālis. Ac hoc si nō diligit iustū nisi iustus: quō volet q; iustus eē q nōdū ē: Nō ei vult q; esse qd nōdū diligit. Ut aut sit iust⁹ q nōdū ē valet vtiq; iustus eē. vt aut velit diligit iustū. diligit ę iustū. 7 q nōdū iust⁹ ē. Dilige aut iustū nō pōt. si qd sit iust⁹ ignorat. Proinde nouit qd sit iust⁹. 7 q nōdū ē. vbi ę nouit. nō oculis vidit. An vllū corp⁹ iustū velut albū aut nigrū. aut qd; aut rotūdū q; h; dixerit ac ocul⁹ nō vidit nisi corp⁹. Iust⁹ aut i hoīe nō ē. nisi aim⁹: Et cū hō iust⁹ ē. ex aio d; nō ex corpore. Est ei qdā pulchritudo animi iusticia q; pulchri s; hoīes. pleriq; etiā am q; corpore distorti atq; deforme s; s; Sic ei aim⁹ nō videt oculis. ita nec pulchritudo eius. Vbi ę nouit qd sit iust⁹ q nōdū ē. atq; vt sit diligit iustū. An signa qdā p morū corpis em̄ cant. qbus ille aut ille hō esse iustus apparet. S; vñ nouit illa signa eē ai iusti. nesciēs quid oino sit iust⁹. Nouit ę. Sed vbi nouim⁹ qd sit iustus. etiam cum iusti nondum sumus. si extra nos nouimus. in corpore aliquo nouimus sed non est ista res corporis. In nobis igitur nouimus. quid sit iustus. Non enim alibi hoc inuenio cum quero vt hoc eloquar. nisi apud meipsum. Et si interrogem aliud quid sit iustus apud seipsum querit quid respondeat. 7 quisquis hinc verum respondere potuit. apud seipsum quid responderet inuenit. Et carthaginem quidem cum eloqui volo. apud meipsum quero vt eloquar. et apud meipsum inuenio phantasia carthaginis. Sed eam p corp⁹ accepit id est per corporis sensum. quoniam presens in ea corpore sui. et eam vidi atq; sensi. memoriaq; retinui. vt apud me inuenirem de illa verbum. cum eam vellem dicere. Ipsa enim phantasia eius in memoria mea verbum eius. non sonus iste trisyllabus cum carthago nominatur. vl; etiam cum tacite nomen ipsum per spacia temporum cogitat. sed illud quod in animo meo cerno. cum hoc trisyllabum voce profero. vel anteq; proferam. Sic et alexandriam cum eloqui volo quam nunq; vidi. presto est apud me phantasia eius. Cum enim a multis audissem 7 credidisset magnam esse illam urbem. sicut mihi narrari potuit fixi aio meo imaginē ei⁹ q; potui 7 h; apud me verbū eius. cum eam volo dicere anteq;

Liber

voce quæ syllabas proferat: quod nomen eius fe-
re omnibus notum est. Quam tamen imaginem si ex ani-
mo meo proferre possem ad oculos hominum
quæ alexandriam nouerunt: profecto aut oes dice-
rent: non est ipsa: aut si diceretur: ipsa est. multum
mirarer: atque in uens in animo meo ipsam id est
imaginem quasi picturam eius: ipsam tamen esse nesci-
rem: sed eis crederem quæ uisam teneretur. Non au-
tem ita quero quid sit iustus: nec ita inuenio:
nec ita intueor: cum id eloquor: nec ita probor
cum audio: nec ita probor cum audio: quasi tale ali-
quid oculis uideri: aut uillo corporis sensu didice-
rim: aut ab eis quæ ita didicissent audierim. Dum
enim dico et scieris dico: iustus est animus quæ sci-
entia atque ratione in uita et moribus sua cuius
distribuit: non aliquam rem absentem cogito: si-
cut carthaginem: aut fingo ut possum sicut ale-
xandriam: siue ita sit siue non ita: sed prius quiddam
cerno: et cerno apud me: etsi non sum ipse quod
cerno: et multi qui audiunt approbabit. Et quæ
quis me audit atque scienter approbat: apud
se et ipse hoc idem cernit: etiam si non sit ipse quod
cernit. Iustus uero cum id dicit: id quod ipse est
cernit et dicit. Et ubi etiam ipse cernit: nisi apud
seipsum? Sed hoc mirum non est. Ubi enim se cerne-
ret: nisi apud seipsum? Illud mirabile est ut apud
se animus uideat quod alibi nullo modo uidit: et uerum
uideat: et ipsum uerum scilicet iustum animum uideat: et
sit ipse animus: et non sit iustus animus: quæ apud se-
ipsum uidet. Num est alius animus iustus in
animis non dum iustus: aut si non est quæ ibi uidet
cum uidet: et dicit quod sit animus iustus: nec ali-
bi quæ in seipso uidet: cum ipse non sit animus iu-
stus? An illud quod uidet ueritas est interior:
prius animo: qui eam ualet intueri: neque omnes
ualet. Et qui intueri ualet hoc etiam quod
intuentem non omnes sunt: hoc est non sunt etiam
ipsi iusti animi: sicut possunt uidere ac dicere
quid sit iustus animus: id est iusti. Quæ uero esse
potuerunt: nisi inherendo eidem ipsi forme quæ
intuentem ut inde formetur: et sint isti animi: non
tamen cernentes: aut dicentes iustum esse animum qui
scientia atque ratione in uita ac moribus sua cuius
distribuit: sed etiam ut ipsi iuste uiuant: iustis quoque
morati sint: sua cuiusque distribuendo: ut nemini
quæque debeant nisi ut inuicem diligant. Et ubi
inheret illi forme: nisi amando? cur ergo alium di-
ligimus quæ credimus iustum: et non diligimus
ipsam formam: ubi uidemus quod sit iustus animus
ut et nos iusti esse possimus? An uero nisi et istam
diligemus ex ista: sed dum iusti non sumus: mi-
nus eam diligimus quæ ut iusti esse ualeamus
homo ergo qui credit iustus ex ea forma et

uirtute diligit: quam cernit: et intelligit apud se il-
le quæ diligit: ipsa uero forma et uirtus non est quod ali-
unde diligit. Neque enim inuenimus aliquid tale
le propter ipsam ut eam cum incognita est credendo
diligamus ex eo quæ iam tale aliquid nouimus.
Quicquid enim tale aliquid propter se ipsa est: et
non est quæque tale: quoniam sola ipsa talis est: qualis ip-
sa est. Qui ergo amat homines: aut quæ iusti sunt:
aut ut iusti sint amare debet. Sic enim semet
ipsum amare debet: aut quæ iustus est: aut ut iustus sit
Sic ei diligit proximum tanquam seipsum sine uillo peri-
culo. Qui enim aliter se diligit: iniuste se dili-
git: quoniam se ad hoc diligit ut sit iniustus. Ad hoc ergo
ut sit malus: ac pro hoc iam non se diligit. Qui
enim diligit iniquitatem: odit animam suam. Ps. 10

De uera dilectione. Ca. VII.

Quapropter non est precipue uidentium
quæ in hac questione quæ de trinitate no-
bis est: et de cognoscendo deo: nisi
quod sit uera dilectio: imo uero quod sit dilectio:
ea quæ uere dilectio dicitur que uera est: alioquin
cupiditas est: atque ita cupidi abusus dicuntur
diligere: quæ admodum cupere abusus dicuntur:
quæ diligunt. Hec est autem uera dilectio ut inherere
res ueritati iuste uiuam: et ideo contemna-
mus omnia mortalia pro amore hominum: quo
eos uolumus iuste uiuere. Ita enim et mori pro
fratribus utiliter parati esse poterimus: quod
nos dominus Iesus christus exemplo suo docuit
Cum ei duo precepta sint in quibus tota lex pendet et
prophete: dilectio dei et dilectio proximi: non
inmerito plerumque scriptura per utroque unum po-
nit. Siue tamen dei: sicut est illud. Scimus quoniam
diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Et
iterum quisquis autem diligit deum hic cognitus est
ab eo. Et illud. Quam uero charitas dei diffusa est in
cordibus nostris per spiritum sanctum quæ datus est nobis.
Et alia multa: quia et qui diligit deum: con-
sequens est ut faciat quod precipit deus: et
intantum diligit in quantum facit: consequens er-
go est ut et proximum diligit: quia hoc prece-
pit deus. Siue tamen proximi dilectione scriptu-
ra commemorat: sicut est illud. Inuicem ones
ra uestra portate: et sic adimplebitis legem christi
Et illud. Omnis enim lex in uero sermone im-
pletur: in eo quæ scriptum est: diliges proximum
tuum tanquam teipsum. Et in euangelio. Om-
nia quæcumque uultis ut faciant uobis homi-
na: ita et uos facite illis. hec enim est lex et pro-
phete. Et pleraque alia reperimus in litteris
sanctis: in quibus sola dilectio proximi ad
perfectionem dei: cum in utroque lex pendat et
prophete. Sed et hoc ideo: quia et qui

Ps. 10

Mat. 22

Rom. 8

1. Cor. 3

Roma. 1

Gal. 6

1. Ioh. 5

Mat. 7

1. Job. 4
 ppimū diligit: cōsequēs est vt ipsam p̄cipue dilectionē diligat. Deus autē dilectio est: et q̄ manet in dilectiōe in deo manet. Cōsequēs ē est vt p̄cipue deū diligat. Quapropter qui querūt deū p̄stas p̄tates que mundo p̄sunt vel p̄tibus m̄sdī: auferunt ab eo longeq̄ iactant: nō in teruallis locorū: sed diuersitate affectuum. Exterius em̄ cohan̄t ire: et interiora sua deserūt quibus interior est deus. Itaq̄ si aliquā etiā sanctā p̄tatem vel audierunt: vel vtrūq̄ cogitauerūt: facta magis eius appetunt que humana mirat̄ infirmitas: nō imitant̄ pietatē qua diuina reſes compatur. Abalunt em̄ supbe hoc posse qd̄ angel⁹: q̄ deuore hoc esse qd̄ angel⁹. Nō em̄ sanct⁹ quisq̄ p̄tate sua gaudet: s̄ ei⁹ a q̄ habet posse quicqd̄ cōgruenter p̄t: Et nouit potentis esse cōiungi om̄ipotentī pia volūtate: q̄ propria volūtate posse qd̄ cōtremiscant qui tanta nō p̄t. Itaq̄ ip̄e dñs Iesus christus talia faciens: vt mirat̄es doceret ampliora: et temporalibus insolitis int̄os atq̄ susp̄sōs ad eterna atq̄ interiora cōuerteret. Venite inquit ad me oēs qui laboratis et onerati estis: et ego reficiā vos: tollite iugū meū sup̄ vos. Et nō ait: discite a me quadriduanos mortuos suscitare: sed ait: Discite a me qm̄ mitis sum et humilis corde. Potentiorē em̄ et tutior: solidissima humilitas: q̄ ventosissima celsitudo. Et ideo sequit̄: dicens: Et inuentis requiē animab⁹ vestris. Dilectio em̄ nō inflat: et deus dilectio est: et fideles in dilectione acquiescēt illi: reuocati a strepitu qui foris est: ad gaudia silentia. Ecce de⁹ dilectio est: vt qd̄ imus et currimus in sublima celozū et ima terrarū querētes euz q̄ est apud nos: si nos velimus esse apud eū.

Abat. ij

1. Cor. 13

Qui fratrem diligit deum diligit qui amat et ipsam dilectionem que ex deo est et deus est.

La. VIII.

Emo dicat: nō noui quid diligam: Diligat fratrem: et diligit eandē dilectionē. Abaḡ em̄ nouit dilectiōez qua diligit: q̄ fratrem que diligit. Ecce iā p̄t notiorē deū habere q̄ fratrem. Plane notiorē quia presentiorē: notiorē quia interiorē: notiorē: q̄ certiorē. Amplexere dilectiōez deū: et dilectione amplectere deū. Ipsa ē dilectio que oēs bonos angelos: et oēs dei seruos confociat vinculo sanctitatis: nosq̄ et illos cōiungit inuicē nobis: et subiungit sibi. Quāto igit̄ saniores sum⁹ a tumore supbie: tanto sumus dilectione plentiores. Et q̄ nisi deo plen⁹ ē: qui plen⁹ est dilectiōe? Atcuim

charitatē video: et quātū possum eā mēte cōspicio: et credo scripture dicēti: Qui de⁹ charitas ē: et q̄ manet in charitate: in deo manet. Sed cū illā video: nō in ea video trinitatem imo vero vides trinitatem: si charitatem vides. Sed cōmonebo si potero: vt videre te videas assit tantū ipsa: vt moneamur charitate ad aliqd̄ bonū. Quia cū diligimus charitatem aliquid diligētē diligimus: propter hoc ip̄m: quia diligit aliquid. Ergo quid diligit charitas vt possit etiā ipsa charitas diligi? Charitas em̄ nō ē que nihil diligit. Si autem seipsam diligit: diligit aliquid qd̄ oportet vt charitatem se diligit. Sicut em̄ verbū indicat aliquid: indicat etiā seip̄m: sed nō se verbū indicat: nisi se aliquid indicare indicet. Sic et charitas diligit qd̄ se: s̄ nisi se aliquid diligen: ē diligit: nō charitatē se diligit. Quid ergo diligit charitas nisi qd̄ charitate diligimus? Id autē vt a pximo p̄uehamur frater est. Dilectionē autē fraternā quātū cōmendet Jobes ap̄s attendamus. Qui diligit inq̄t fratrem suū in lumine manet: et scādā lum in eo nō ē. Manifestū ē q̄ iusticie perfectionē in fratris dilectiōe posuerit. Nam in quo scandalum nō est: vtrūq̄ p̄fect⁹ est. Et tñ videt dilectionē dei tacuit: qd̄ nunq̄ faceret: nisi quia in ipsa fraternā dilectione vult intelligi deū. Aptissime em̄ in eadē epistola paulo post ita dicit: Dilectissimi diligam⁹ inuicem: quia dilectio ex deo est. Et om̄is q̄ diligit: ex deo natus est: et cognoscit deū: q̄ nō diligit: nō cognouit deū: quia deus dilectio ē. Ista cōtextio satis apte q̄ declarat eandē ipsam fraternā dilectionē: nam fraternā dilectio est qua diligimus inuicē: nō solū ex deo sed etiā deū esse: quā videm⁹ tanta auctoritate p̄dicari. Cū q̄ de dilectione diligim⁹ fratrem de deo diligimus fratrem. Nec fieri p̄t vt eandē dilectionē nō p̄cipue diligam⁹: qua fratrem diligimus. Cū colligim⁹: duo illa precepta nō posse sine inuicē. Quā q̄pe deus dilectio est: deū certe diligit: qui diligit dilectionem. Dilectionē autē necesse ē diligit: q̄ diligit fratrem. Et iō paulo post ait: Nō p̄t deum diligere quem non videt: qui fratrem quem videt nō diligit: q̄ h̄ illi cā ē nō vidēdi deū q̄ nō diligit fr̄m: q̄ em̄ n̄ diligit fr̄m nō ē dilectiōe: et q̄ nō ē in dilectiōe: nō ē in deo: q̄ de⁹ dilectio ē. Porro q̄ nō ē in deo: nō ē in lumine quia deus lumen est: et tenebre in eo nō sunt velle. Qui ergo non est in lumine: quid mirū si nō videt lumen: id est nō videt deum quia in tenebris est? Fratrem autem videt huma

1. Job. 4

1. Job. 2

Ibidē. 4

Ibidē

1. Job. 4

1. Job. 1

Liber

no visu: quovideri deus nō pōt. S; si eū que videt humano visu: spiritali charitate diligere: videret deū q̄ est ipsa charitas visu interiore q̄ videri pōt. Itaq; qui fratrem que videt nō diligit: deū que propterea nō videt: q; deus dilectio est: qua caret q̄ fratrem nō diligit: quō pōt diligere? Nec illa iā questio moueat q̄tū fratri charitatis debeam; impendere: q̄tū deo incomparabiliter plus q̄ nobis: fratri em̄ quātū nobis ipsis. Nos autē ipsos tāto magis diligimus: quātomagis diligim; deū. Ex vna igit eadēq; charitate deū primūq; diligimus. Sed deū ppter deū: nos autēz et primū propter deum.

¶ ex ea forma qua diligit iustus diligit deus: quia nō pōt ea que dilectionē excitat forma nō diligi: eademq; est deus: quia de; charitas est.

La. IX.

2. Cor. 6

¶ Quid em̄ est queo q̄ exardescimus cū audimus et legimus: Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nūc dies salutis: nullā in quōq; dantes offensionem: vt nō rephendat ministeriū nostrū: s; in omnibus cōmendantes nosmetipsos vt dei ministros: in multa patientia: in tribulatiōib; in necessitatib;: in angustijs: in plagis: in carceribus: in seditiōib;: in laborib;: in vigilijs: in ieiunijs: in castitate: in scientia: in longanimitate: in bonitate: in spiritus sancto: in caritate nō ficta: in verbo veritatis: in virtute dei: p arma iusticie a dextris et a sinistris: per gloriam et ignobilitatem: p infamiam et bonam famam: vt seductores et veraces: vt q̄ ignora mur: cognoscatur: quasi morientes: ecce viuimus: vt coerciti et nō mortificati: vt tristes sempasit gaudētes: sicut egentes multos aut ditantes: tanq; nihil habentes et oia possidentes. Quid em̄ est q̄ accēdimur in dilectionem pauli apli: cū ista legim;: nisi q̄ credimus eum ita vixisse: Quid em̄ tū sic eē dei ministris: nō de aliq;bus auditū credimus: s; intus apud nos vel potius supra nos in ipsa veritate conspiciim;. Illum q̄ que sic vixisse credimus: ex hoc q̄ videmus diligimus. Et nisi hāc formā quā sp̄ stabilē atq; cōmutabilē cernim; p̄cipue diligere nō iō diligere illum: quia ei; vitā cū in carne viueret: huic forme coaptatā et cōgruentē fuisse: fide retinemus. Sed nescio quō amplius et in ipsius forme charitatem excitamur: p fidem q̄ credim; vixisse sic aliquem: et spem q̄ nos quoq; ita posse viuere qui homines sum;: ex eo q̄ aliq; hoies ita vixerūt minie desperam; vt h; et desideremus ardentius: et fidētius p̄cemur.

Ita et ipor vitā facit a nobis diligi forme illi dilectio scōm; quā vixisse credunt: et illoz vita credita: in eandē formāz flagrantiorē excitat caritatē: vt q̄to flagrantior diligit deū: tāto certius sereniusq; videamus: q; in dea cōspicimus incommutabilē formā iusticie: scōm; quā hoiesz viuerē optere iudicam;. Galet ergo si des ad cognitionē et ad dilectionē dei: nō tanq; oino incogniti: aut omnino non dilecti: sed quo pgnoscat manifesti et q̄ firmam; diligit.

De amante et quod amat et amore. La. X.

¶ Quid est autē dilectio vel caritas quā tantopere scriptura diuina laudat et p̄dicat: nisi amor boni. Amor autēz alicuius amāts est: et amore aliqd amat. Ecce tria sunt: amans et qd amat: et amor. Quid est q̄ amor nisi quedā vita duo aliq; copulans vel copulare appetēs: amantē scz et qd amat. Et h; etiā in extremis carnalibusq; amoribus ita est: sed vt aliqd purius et liquidius hauriamus: calcata carne ascēdam; ad aīm. Quid amat animus in amico: nisi animū. Et illic igit tria sunt: amās et qd amat: et amor. Restat etiā huic ascēdere et supius ista q̄rere q̄tū homini dat. Sed hic paululū req̄scat intentio: nō vt se iam existimet inuenisse qd q̄rit: s; sicut solet inueniri locus vbi iā querendū est aliqd: non dū illud inuentū est: s; iam inuentū est vbi q̄rat ita h; dixisse suffecerit: vt tanq; ab articulo alicuius exordij cetera contexamus.

Explicit liber octauus

Incipiunt capitula libri noni.

- i De deo semp querendo
- ii De amore: an tria sint: amās: et qd amatur: et amor: an autem duo sint cum quis non alium q̄ seipsum diligit.
- iii De mēte et noticia eius et volūtate.
- iiii Triā esse in anima: que sunt vnum mentem: et noticiam sui: et amorem.
- v Amens: et amor: et noticia: et singula in se mancant: et omnia in omnibus.
- vi De noticia qua mens nō solum scz sed etiā alias mētes nosse regulariter potest.
- vii De verbo quod mēs ex eterna cōcipit veritate.
- viii Quali amore diligi debeat creatura.
- ix Quō differat dilectio rerum spiri